

לע"ג ר' יצחק זאב הלוי ז"ל
בן ר' אליעזר שלום הלוי ז"ל
לע"ג מרת לאה אלטע הדס ע"ה
בת ר' יעקב הלוי הי"ד

המאמר בשבתורה

נשא - שבועות

אזהרה המורה! העלון מיועד אך ורק לרציניים שיודעים את השיבות התפילה, ובשעת התפילה לא מעיינים בעלון ובשאר דברים.

בהשקפה ראשונה

מאמרי השקפה, מוסר והנהגות

רבי אברהם ויינר ממקורביו של מרן החזון איש זצ"ל, ביקש מה"חזון איש" שיעודד אותו להתמדה, אמר לו ה"חזון איש" אספר לך שתי עובדות שיש בהן כדי לעורר להתמדה: האחת, הגלגול הידוע שמרן החפץ חיים זצ"ל אילצו להסתלק מגופו של אדם בנוכחות מגין בחירי תלמידיו [ביניהם הגאונים רבי אלחנן ווסרמן, רבי אליהו דושניצר ורבי יוסף שלמה כהנמן] אותם תלמידים סח לו החזון איש, שאלו אז את הגלגול על מה מעריכים את החפץ חיים בעולם האמת? והוא השיב: בגלל התמדתו בתורה, ללמדך שהתמדה נחשבת כמעלה היקרה בין כל המעלות שה"חפץ חיים" הצטיין בהן. והשנית, רבי יואל סירקיש ז"ע, הב"ח, הבטיח לזאתו בעל הט"ו ב"תנאים" שלפני הנישואין, תבשיל בשר בכל יום. כעבור שנים התרושש הב"ח, ובתו אשת הט"ו נאלצה לבשל לו ריאות במקום בשר, למרבית הפלא הזמין הט"ו את חותנו הב"ח לדין תורה בגלל זה, אולם בית הדין פסק כי הריאות נחשבות אף הן לבשר. שאלו את הט"ו מה ראה על ככה להזמין את חותנו לדין תורה בגלל דבר פגוש כזה, השיב הט"ו כי ביום שאכל לראשונה את תבשיל הריאות הופרע לדיקה קלה מלימודו בעיון ומיד התעורר בשמים קטרוג על משפחת הב"ח, לפיכך הזמין את חמיו לדין תורה, כדי שיפסקו על פי דין כי גם ריאות בשר הן, ונמצא שלא הופרה ההבטחה ואין מקום לקטרוג, מכאן למדים שוב הפטיר ה"חזון איש" עד כמה מחשיבים בשמים, דקה אחת של לימוד בעיון. (פאר הרה)

רבי שמואל קובלסקי זצ"ל היה מספר: מרן ה"חזון איש" לא היה הולך לישון בערב חג השבועות כדי לאגור כח ללימוד הלילה. מערב החג למד כהרגלו ובכל ליל החג לא נתן שינה לעיניו ועסק בתורה הקדושה, התפלל ותיקן כהרגלו ולא הלך לישון שהרי זה עתה קבלנו את התורה, ישב ולמד כל היום כולו בעומק העיון. במוצאי החג המשיך בלימודו, וכאשר פנה סוף סוף לישון אמר "איך אפשר ללכת לישון לאחר מתן תורה?" (אנא עבדא)

על רבי יהודה זאב סגל זצ"ל ממנצ'סטר מסופר: כששאלו תלמידיו במה הגיע למה שהגיע? ענה להם במלה אחת "בהתמדה", את ההתמדה הזו רכש מהיותו ילד, מתוך החשיבות שייחס לכל עניו שברוחניות ניצל כל רגע ורגע ללימוד תורה וקיום מצוות. בהיותו ילד ביקש מאמו ביום קייצי ברצונו ללבוש אך ורק מכנסיים ארוכות, לשאלתה לפרש החלטה זו, הסביר הילד בתום היותו ובזמן ההפסקות הוא לומר, ואם יגע ברגליו יתחייב ליטול ידיו, והדבר כרוך בביטול תורה, לכך חשב ומצא כי באופן כזה בלבד יתגבר על ה"ביטול תורה" הזה. את ההתמדה הזו ההמשיך ללא לאות לכל אורך ימי חייו, תמיד למד, תמיד שקד, תמיד ראוהו רכון על ספר קודש ועוסק בתורה, בכל התקופות ובכל המצבים, והתמדתו היתה ביגיעה, בריכוז, בחשק ובנעימות, עד כי הוא והתורה היו לחשיבה אחת, שאינם נפרדים זה מזה ולו לרגע. וכך נהג לברך את בניו בערב חג השבועות "שנוכה להרגיש כי הם חיינו". (היא שיחתו)

מעשה בחרור בישיבה בירושלים, שנשבר מאחר שלא היה מסוגל להבין מה שדברו בשעורי עיון בישיבה. לשאלת המשיגה מרוע אינו לומר, השיב שאינו מסוגל ללמוד בעיון ואינו מבין מה שמדברים בשעורים. אמר לו המשיגה: "אם אינך מסוגל ללמוד עיון, תלמד בקיאות, או הלכה! תלמד מה שאתה מסוגל העיקר שתלמד ותצליח". לא קלה היתה הדרך. בתחילה למד "קצור שולחן ערוך" והיו בחורים שלענו לו וכנו אותו "בעל-בית", "עם-הארץ". אך הוא לא נשבר; והתגבר על הבושה והמשיך בדרכו בעקביותו מלימוד "בקיצור" עבר ל"משנה ברורה", משם לשו"ע ונושאי כלי... וכיום הוא אחד מגדולי הפוסקים... (כי באו בניו)

פרשה ופירושה

לקט פירושים על פרשת השבוע

איִשׁ אֶת קִדְשׁוֹ לֹא יִהְיֶה אִישׁ אִשׁר יִתֵּן לְכַהֵן לֹא יִהְיֶה:רמוז יש כאן, אומר ה"חפץ חיים" (על התורה), לעיקר גדול וחשוב שצריך כל אדם לזכור בכל רגע מימי חייו: רכושו האמיתי הוא אך ורק פירות עמלו הרוחני. עניני קדושה בהם הוא מתעסק תורה, מצוות, תפילה וכדומה, הם קניניו הנצחיים. הם ילווהו בחייו ובמותו. רק "קדשיו" — לו יהיו" באמת. כל זולתם — קרי הפעולות והענינים הנעשים מכח היצר הרע ובני לויתו — אינם מהווים קנין אמיתי. ידידי שקד הם, הנראים אמנם לאדם כאוהבים, אך כל התחברותם אליו אינה אלא זמנית בלבד ובעת דוחקו הם עוזבים אותו לנפשו. (ילקוט לקח טוב)

איִשׁ או אֶשֶׁה כִּי יִפְלֵא לְגִדֵּד נְדָר נָזִיר לְהַזִּיר לָהּ: למה נסמכה פרשת נזיר לפרשת סוטה? לומר לך שכל הרואה סוטה בקלקלה יזיר עצמו מן היין. (סוטה ב.) יש לתמוה הלא מסתבר שכל מי שרואה את הסוטה כיצד צבתה בטנה ונפלה ירכה מיד הוא חוזר בתשובה כי המחזה הזה מפחיד מאד אם כן מדוע הציעו לאדם שכזה שזיר עצמו מן היין, וכי עדיין הוא צריך סיגים? איש לא באר בהקדם משל. ראובן נסע לאצו עיירה רחוקה מביתו וראה מחזה מפחיד איום ונורא: אדם נהג בפראות ודרס אשה, והאשה פרפרה בפניו עד צאת נשמתה. כשחזר ראובן לביתו סיפר לאשתו את המעשה וכך אמר לה ראיתי מעשה מוזעזע... תגישי לי ארוחת צהרים לאכול. ע"כ. מדבריו של ראובן יכולים אנו ללמוד עד כמה השפיע עליו המעשה הזה, כי מכיון שביקש מאשתו שתגישי לו ארוחת צהרים מיד לאחר המעשה, מוכח שהוא לא למד לקח לנהוג בזהירות כי אם המעשה היה באמת מוזעזע אותו לא היה לו תאבון לאכול ואכן סיבת ההתקדרות הזו נעשתה בגלל טלטול הדרך שהרי באותם רגעים של המחזה הזה לא היה מסוגל לאכול. וזהו מה שאמרו בתלמוד "הרואה סוטה בקלקלה יזיר עצמו מן היין". כי הלא המעשה הזה נעשה בהר הבית ולכן אף אם תהיה התפעלות גדולה ויזעזע את כל מי שראה הרי שברדכו לביתו ילך לפה ולשם ובתוך כדי כך כל ההתפעלות וההתרגשות שנעשו בתוך תוכו כלא היה, על כן ההצעה לאדם שכזה הוא שיקבל עליו לאלתר בעודו עומד ליד אותה סוטה שזיר עצמו מן היין, ובכל פעם שירצה לשתות יין יזכור את המעשה שנעשה, נמצא שכל ימיו חי בתשובה. (לבוש יוסי' בשם רבישלום שבדורן זצ"ל)

איִשׁ או אֶשֶׁה כִּי יִפְלֵא לְגִדֵּד נְדָר נָזִיר לְהַזִּיר לָהּ: בכמה מקומות האריכו חז"ל בחומרת הנדר ובאיסור לנדור, אלא רק יראים ושלמים הבטוחים שהנדר יהיה שמור בידם וככל היוצא מפיהם יעשו. המגיד מדובנא המשיל על כך משל נפלא:מעשה בשני שכנים עניים, האחד היה חוטב עצים והשני עיסוקו בנגינה. לשניהם היו בנות שהגיעו לפרקן. חוטב העצים השיא את בנותיו בכבוד, ואילו בביתו של הגנב ישבו הבנות ושערן מלבין. פעם הפציר הגנב בשכנו שישביר לו, הכיצד עני ואביון שכמותו, מצליח להשיא בנותיו ולהת להן מורד ומתן בכבוד. השיב לו שכנו: מנהגי הוא, מיום שנולד לי ילד, אני עושה לעצמי תיבה קטנה וסגורה במסגר וכל יום ויום אני מכניס לתוכה מטבע אחת. כאשר מגיע הילד לפירקו אני פותח את התיבה ויש לי בה בעבורו די ממון לצרכי הנישואין. אם"כמנהגי תעשה, תוכל לקבץ ממון ולהשיא את ילדיך בכבוד. הגנב, כאשר שמע את דברי שכנו, פרץ בצחוק ואמר: עצה זו, טובה היא בשבילך, כי כאשר אתה מכניס את המטבעות לארגו, הן יהיו מונחות שם עד שיגיע הילד לפירקו, ואפילו אם תהיה רחוק במעות לא תגע במנועול לפותחו. אבל אני, הרי עיסוקי בנגינה, התמחותי היא בפתחת מנועולים אשר אחרים נעלו. בשבילי מנועול קטן כזה אינו מחסום כלל ואם אודקק למעות בוודאי אפתח ואוציא. הנמשל: : כאשר הצדיק ירא אלוקים נודר, כשם שהוא נודר עצמו בכל איסורי התורה, כן הוא נשמר ונדור גם מלעבור על נדרו זה! לא כן הדבר כאשר רשע נודר כשם שכל איסורי- התורה פרוצים בעיניו, יהיה קל בעיניו לפרוץ גם איסור זה של נדר שעשה בעצמו....(אהל יעקב, יריעות האהל)

סיפור מההפטרה

וְהָיָה בְשִׁלְשִׁים שָׁנָה בְּרִבְעֵי בַחֲמֵשֶׁה לַחֹדֶשׁ וְאֲנִי בְתוֹךְ הַגּוֹלָה עַל נְהַר כְּבָר נִפְתָּחוּ הַשָּׁמַיִם וַיֵּרְאָה מַרְאֹת אֱלֹהִים: דמות מופלאה במהלך הדורות היתה דמותו של הגר צדק אברהם בן אברהם הנודע בשמו ה"גרף פוטוצקי" ולאמיתו של דבר. הוא היה בנו יחידו של ה"גרף פוטוצקי" הנודע, והיה מיועד לירש את כל רכושו, ולשלוט על מרחבים רבים באירופה, וכאשר הכיר את בוראו ויתר על כל הון שבעולם התגייר כדת וכדין ונכנס תחת כנפי השכינה, ומסר נפשו ונשמתו על כך, וכפי שידוע שנעקד על קדושת השם ביום שני של חג השבועות שנת תק"ט בעיר וילנא. מחמת אימת הכנסיה. אחרי שחיפשו אחריו כאשר נודע הדבר שנתגייר, הסתתר זמן רב בעיר אלייא שבליטא - השוכנת לא רחוק מעיר וילנא, שם למד בבית המדרש המקומי בשקידה רבה. בעיר זה היה גר נער יהודי פוחז ועז פנים שהיה יורד לחיי הגר הנודף. והרבה להפריע לו בלימודיו. ולא הגיב לו כלל. פעם היה הדבר שבאו מים עד נפש. כבר לא היה לו ברידה ונוף בו. הנער הלך וסיפר הדבר לאביו, האב שהיה פרא אדם דומה לבנו, בא לבית המדרש ובכעסו תקף וצעק על הגר: 'היתכן שגער בבנו. חיפוי וגידפו. וגם איים עליו שימסרנו לשלטונות, התנצלותו של הגר ובקשת סליחה מצדו לא הועילו להשקיט את כעסו של האב, לא נתקרה דעתו של אותו כעסן ולא שלט על יצרו, עד שבחמתו שבערה בו הלך ועשה מעשה שפל ביותר, נחפו אל המשטרה המקומית, והלשין כי בבית המדרש המקומי נמצא ה"גרף פוטוצקי". המבוקש כל כך על ידי השלטונות. מיד נאסר הגר, ונחבש בבית האסורים שבעיר וילנא, שם נידון או לשוב לנצרות או להשרף חי. הגר צדק עמד בנסיונו, ולא חת ולא זע מכל כל מה שהציקו לו בכרי לכפותו לחזור לדתו, לא שעה לתחנוני אמו האלמנה ושאר בני משפחתו, ועמד איתן בדעתו ובאמונתו בתוקף ובעוז. הנוצרים בראותם את תקפו ואיחוו, דביקותו החזקה באמונת הבורא ב"ה וברדת היהודית, לבלי לשוב לנצרות על אף כל האימים, התעללו בקורבנם קשות, ולפני ביצוע גמר דינו להשרף חי, צחקו ואמרו לו בולוז'ה: 'כאן בעולם הזה אנו נוקמים בך. אך לעומת זאת שם בעולם העליון תתנקם אתה בנו...'. אז השיב הגר בשלוה וברוגע ללא שום תאווה נקם אל מעניו צמאי דם: "אספר לכם עובדא אחת שקרתה אתי בימי נעורי, פעם בילדותי שחקתי שעות ארוכות יחד עם החברים שלי בני הכפר, ואחרי יגיעה רבה עלה בידי לייצר מחמר ושיט פסלים של חיללים הנצבים ועומדים בתוך הגן, באו חבירי ילדי האיכרים ומתוך קנאה רמסו בנעליהם הגסות את הכל לעפר. מיד רצתי אל אבי ובדמעות שלישי סיפרתי לו על "אסוני הכבד". ובקשתי שיעניש קשות את חבירי. אבי. במקום לענות על בקשתי, הוכיחני על פני באומרו: 'היות ואתה ילד משכיל וחכם יותר מילדי האיכרים, אין לך לדרוש עונשים על דברים קטנים וחסרי ערך כאלה'. הרהרתי אז בליבי, אמנם כעת הגני חדל אוניס, אך לכשאגדל כבר אקח אני בעצמי נקמה במחבלי מעשה ידי. בסבורים אתם - המשיך ר' אברהם - כי כשגדלתי עלתה שום פעם במחשבתי להנקם בהם? וכי מה עשו לי אז בהיותם ילדים נבערים. מרעת... שברו דמויות של חמר רמסו בוץ, ולא יותר" בכך פנה "הגר צדק" למעניו: "סבורים אתם שבעולם האמת, לכשיהיה הכל ברור כשכלי. תהיה דעתי לנקמה על שבבערותכם שרפתם את בשרי וחרכתם את עצמותי. שאינם אלא עפר מן האדמה?!" הרי לנו מדה נפלאה של שתיקה וקבלת הגידופים והחרפות באהבה. וזאת היא, כאשר ברור לו לאדם מהו התכלית האמיתית, ומהו הטוב האמיתי, ואזי תהא הסתכלותו על יגוני ומכאוביו בעולם הזה, כצער ויגון על דברים שלא שלא להשיב חורפיו דבר.

(כצאת השמש בגבורתו)

ועל הכל...

"פרפראות"

סיפר רבי יעקב יצחק רודרמן וצ"ל ראש ישיבת "נר ישראל" בבלטימור: שמעתו ממור"ר רבי איסר זלמן מלצר וצ"ל שבהיותו בסלוצק היה תמיד מסתגר בחדר בשעת השקיעה של מוצאי שבת קודש, והיה לומר מוסר, ורגיל היה לתבוע מעצמו ולצעוק לעצמו: "אוי ואבוי, אני לא לומר, מה יהיה אתי" בשכנותו גר בעל הבית אחד, אשר מעולם לא למד בישיבה ולא טעם טעמים של חיי הישיבה, ובתמיהתו על תביעתו של רבי איסר זלמן מעצמו, נקש על חלון החדר וקרא: "אני לא מבין, מה הוא בוכה, כל פעם צועק אוי אני לא לומר! שלמד! שיקח גמרא וכן ילמד! מי לא נותן לו ללמוד? מה?! לא נותנים לו ללמוד?! אני רוצה לראות, מי לא נותן לו ללמוד, אני יעמוד כאן ואני ישגיח ואראה מי לא נותן לו ללמוד, אני אשמור עליו שיוכל ללמוד!" (שימוש חכמים)

"ענין של טעם"

טעם שמפסידין בשבועות, ב"מעשה המרכבה", לפי שבאותו היום ובאותו המעמד הנבחר, השיגו כולם מעלת הנבואה, וכולם מגדולם ועד קטנם שמעו "אנכי, ולא יהיה לך" מפי הגבורה, ובלי ספק שהשיגו כולם באותו מעמד המרכבה, ככל מה שהשיג יחזקאל הנביא. (ילקוט רוד)

"מפי כתכם"

...וזה הנקודה של ליל שבועות, לרכוש את כח ה"למעשה" לשבת וללמוד כל הלילה, ולא לישון רגע אחד, לקנות את כח ההתמדה, וכיצד רוכשים את קנין ה"למעשה"? כשרון הציור של הציור לא מונח בידיו, אלא בשכלו. כישורים אלו מוגדרים "חכמה בינה ודעת". אך ישנו דבר שיותר עמוק, מכח השכל, וכפי שלימדונו הקדמונים זהו כח הרצון! נתבונן בשולחן המונח לפנינו: הוא נעשה מעצים על ידי נגר. אם נשאל מהו השלב הראשוני של השולחן? התשובה תהא: התכנון במוחו של הנגר. או אם נתבונן בבית הבנוי לתפארת. לכאורה השלב הראשון של הבית הוא שלב התכנון. ומנין נובעת התוכנית? מהשכל. שלב זה מוגדר כ"ראשית חכמה". אך ישנו שלב שקדם לחכמה: הרצון. נצייר לעצמנו אדם עומד עם גמרא בידו והוא מחפש היכן להניחה. השלב הראשוני האמיתי הוא רצונו להניח את הגמרא. השלב השני הוא ה"חכמה", היינו שהשכל מתרגם את הרצון שלו לכיוון מעשי, ומביא את זה באמצעות ה"בינה" לידי מעשה, שהוא חיפוש שולחן... וכאשר הוא מוצא שולחן הוא מניח עליו את הספר. השלב הראשוני היה הרצון ה"למעשה" מופעל באמצעות הרצון - ולא באמצעות השכל! אדם יודע שצריך להיות טוב ושחייבים להיות קשורים לבורא עולם, אך זה יגיע לידי מעשה רק בכח הרצון. השכל איננו כח מספיק חזק כדי לבצע את מה שאנו יודעים. אדם יכול להגיע להכרה שכלית שצריך ללמוד תורה, אך האברים שלו לא זזים מהמקום... איך יתגבר על עצמו ואיך יחזיק את עיניו פתוחות מול הגמרא? לא על ידי שכל - כי אם על ידי רצון. (רבי שמשון פינקוס)

"מקום לשאלה"

שאלה: איך יתכן אדם ששבר כלי של חבירו ויהיה פטור על הנזק שגרם לכלי?

תשובה: כגון שאחד זרק כלי מראש הגג לארץ, ואין על הארץ דבר שימנע את השבירה של הכלי, כמו כרים וכסותות וכדומה, וקודם שהגיע הכלי לארץ, בא זה במקל, ושבר את הכלי, הדין הוא שהוא פטור, משום שנחשב כשובר כלי שבור, כיון שאם הכלי יגיע לארץ בודאי שישבר, וכלשון הגמרא "דמנא תבירא תבר" (כלי שבור הוא שבר) כדאמר רבה בגמרא, בבא קמא דף כ"ו ע"ב וכן נפסק הדין ברמב"ם פרק ד' מהלכות חובל ומוקף הלכה י"ב ובסמ"ג עשין מ"ע ובש"ע ח"מ סימן שפ"ז סעיף ד'. (שערי שלום)

מפתגמי אור יתא

פתגמים, נצנוצי מחשבה, ורעיונות בדרכה של תורה

אין עניות, גדולה מהחמדה. (ר' מנחם בר זרח)

עריבות המחילה, חזקה ממתיקות הנקמה. (ר' אברהם חסדאי)

אין עומק התורה שבעל פה מתגלה, אלא אחרי רוב השקידה והעמל. (נפש החיים)